

Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu Case study - Hotel Academia

Došen, Pavao

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:075733>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

PAVAO DOŠEN

Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu
Case study - Hotel Academia

Financial Reporting in Hospitality Industry
Case Study - Hotel Academia

Završni rad

Zabok, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu
Case study - Hotel Academia

Financial Reporting in Hospitality Industry
Case Study - Hotel Academia

Završni rad

Kolegij:

Računovodstvo

Student:

**Pavao
DOŠEN**

Mentor:

Izv.prof. dr. sc. **Dubravka
VLAŠIĆ**

Matični broj:

23639

Zabok, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Pavao Došen

(ime i prezime studenta)

23639

(matični broj studenta)

Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu: Case study - hotel Academia

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, _____ 08.09.2023. _____

Pavao Došen

Potpis studenta

Sažetak

Za planiranje i vođenje poslovanja ključna je adekvatna informativna osnova koja je važna za sve zainteresirane subjekte. Krajnji produkt računovodstvenog postupka čine niz izvještaja znanih kao financijski izvještaji. Ovi izvještaji pružaju informacije o financijskom položaju tvrtke, njenom poslovnom uspjehu i istovremeno upozoravaju na potencijalne probleme. Hotelsko poslovanje ima svoje specifičnosti, uključujući relativno kratke cikluse proizvodnje i pružanja usluga, neredovite obrasce operativnih procesa i druge karakteristike koje ga čine posebnim. S obzirom na izazovno tržište u gradu Zagrebu, u kojem hotel Academia posluje, iznimno je važno pravovremeno raspolagati svim potrebnim računovodstvenim informacijama i temeljem njih upravljati poslovanjem poduzeća neprestano prateći trendove i konkurenciju kako u samom Zagrebu tako i šire. Korištenje pravodobnih i točnih informacija za poslovno odlučivanje doprinijet će uspješnom poslovanju ovog hotela.

Ključne riječi: računovodstvene informacije, računovodstvena regulativa, financijski izvještaji, hotelijerstvo.

Sadržaj

Uvod	1
1. Temeljni financijski izvještaji	2
1.1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)	3
1.2. Izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)	10
1.3. Izvještaj o novčanom toku	13
1.4. Izvještaj o promjenama kapitala	17
1.5. Bilješke uz financijske izvještaje	17
1.6. Zakonska regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj	18
2. Specifičnosti financijskog izvještavanja u hotelijerstvu	22
2.1. Karakteristike hotelijerstva	22
2.2. Zakonska regulativa hotelijerstva	23
2.3. Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu	24
3. Primjer financijskog izvještavanja - hotel Academia	27
3.1. Bilanca hotela Academia	28
3.2. Račun dobiti i gubitka hotela Academia	31
3.3. Izvještaj o novčanom toku hotela Academia	32
3.4. Izvještaj o promjenama kapitala hotela Academia	33
3.5. Bilješke uz financijske izvještaje hotela Academia	33
Zaključak	35
Bibliografija	36

Uvod

Funkcija računovodstva se manifestira kroz pružanje relevantnih informacija korisnicima računovodstvenih informacija, s ciljem olakšavanja donošenja poslovnih odluka. U posljednjem desetljeću, značajan porast turističkog prometa i posebno segmenta hotelijerstva zabilježen je u Hrvatskoj, što ga čini važnim dijelom hrvatskog gospodarstva, posebno u odnosu na udio u BDP-u. Usluga smještaja, prehrane i pića osnovne su funkcije hotelijerstva, a njihov računovodstveni tretman reguliran je Zakonom o računovodstvu, s obzirom na specifičnosti poslovanja i podložan je zakonima koji reguliraju rad trgovačkih društava.

Cilj ovog rada je sustavno i logično prikazati teorijski okvir financijskih izvještaja, istaknuti posebnosti hotelijerstva i prezentirati ove izvještaje na konkretnom primjeru Hotela Academia.

Za postizanje ovog cilja koriste se određene znanstvene metode poput deskriptivne metode, povijesne metode, metode komparacije te metode analize i sinteze. Osim toga, rad se sastoji od uvodnog dijela, tri glavna dijela i zaključnog dijela. Prvi dio obrađuje teorijski okvir temeljnih financijskih izvještaja, ističući osnovne informacije o izvještaju o financijskom položaju (bilanci), izvještaju o dobiti i gubitku, izvještaju o novčanom toku, izvještaju o promjenama kapitala te bilješkama uz financijske izvještaje. Također se objašnjava zakonska regulativa za računovodstvenu djelatnost u Republici Hrvatskoj kako bi se stvorila adekvatna teorijska podloga za daljnje dijelove rada. Drugi dio ističe posebnosti hotelijerstva i financijskog izvještavanja u hotelijerstvu. U trećem dijelu prikazuju se računovodstvene informacije o poslovanju Hotela Academia za 2020. i 2021. godinu, s naglaskom na razumijevanje i detalje koji se nalaze u bilješkama uz financijske izvještaje te sadrže navedene specifičnosti.

1. Temeljni financijski izvještaji

Financijski izvještaji sadrže računovodstvene informacije o cjelokupnom poslovanju poduzeća, čime pružaju osnovu za donošenje ekonomsko-financijskih odluka širokom krugu korisnika. Oni predstavljaju ključni izvor informacija o financijskom stanju poduzeća na kraju obračunskog razdoblja, ostvarenim rezultatima poduzeća za period, novčanim tokovima u poduzeću i drugim važnim aspektima.¹

Računovodstvene informacije u financijskim izvještajima i drugim knjigovodstvenim evidencijama obuhvaćaju kategorije imovine, dugova, kapitala, prihoda i rashoda. One se koriste za praćenje, kontrolu i analizu poslovanja poduzeća.²

Osnovna uloga računovodstva kao uslužne funkcije temeljne za upravljanje poduzećem uključuje prikupljanje i obradu podataka te pružanje dobivenih informacija internim i vanjskim korisnicima. Informacije se prikupljaju tijekom poslovne godine ili obračunskog razdoblja putem računovodstvene dokumentacije koja bilježi sve što se događa u poduzeću, kako bi se na kraju prezentirale odgovarajućim informacijama korisnicima. Kroz informacijske sustave, računovodstvo osigurava glavni tok tih informacija i objavljuje ih u okviru financijskih izvještaja. Financijski izvještaji predstavljaju krajnji rezultat računovodstvenog procesuiranja podataka i primarni su izvor računovodstvenih informacija, prvenstveno za vanjske korisnike.³

Svrha financijskih izvještaja je obavijestiti zainteresirane korisnike o financijskom položaju i poslovnom uspjehu tvrtke. Njihova uloga je osigurati da korisnici dobiju sve relevantne računovodstvene informacije u obliku i sadržaju koji su razumljivi ciljanoj publici.⁴

Financijski izvještaji predstavljaju konačni proizvod računovodstvenog procesa i koriste se od strane internih i vanjskih korisnika. Među vanjske korisnike spadaju vlada, kreditori, dobavljači, kupci, zaposlenici, jamci, brokери, profesionalni ulagači i drugi. Njihova ključna

¹ Tintor, „Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka“, 84.

² Perkušić, *Osnove računovodstva*, 34.

³ Ibid.

⁴ Tintor, op.cit., 86.

uloga je pružiti jasan i detaljan prikaz financijskog položaja, poslovnog uspjeha i novčanog toka tvrtke. Ove informacije imaju vitalnu ulogu u donošenju poslovnih odluka.⁵

„Svi izvještaji međusobno su povezani i upućeni jedni na druge. Neki su statičkog karaktera (npr. bilanca) jer prikazuju financijsku situaciju u određenoj točki vremena, a drugi pokazuju promjene ekonomskih kategorija u određenom razdoblju te stoga imaju dinamički karakter (npr. račun dobiti i gubitka). Promatrani zajedno, u međusobnoj interakciji, govore o „zdravstvenom stanju“ nekog poduzeća, a utvrditi i razumjeti to „stanje“ znači imati mogućnost donositi primjerene i racionalne poslovne odluke.“⁶

Osim toga, temeljni financijski izvještaji služe kao osnova i polazište za kontrolu i analizu poslovanja poduzeća, omogućujući prikupljanje i praćenje nužnih informacija o njegovom financijskom položaju i uspješnosti. Glavni cilj ovih izvještaja je pružiti objektivan i autentičan prikaz financijskog položaja i poslovnih rezultata poduzeća. U Republici Hrvatskoj, zakon o računovodstvu propisuje obvezu objavljivanja financijskih izvještaja, sukladno kojem obvezne financijske izvještaje čine:⁷

- a) izvještaj o financijskom položaju (bilanca),
- b) izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka),
- c) izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti,
- d) izvještaj o novčanim tokovima,
- e) izvještaj o promjenama kapitala i
- f) bilješke uz financijske izvještaje.

1.1. Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)

Izvještaj o financijskom položaju, poznat i kao bilanca, predstavlja strukturirani pregled imovine, kapitala i obveza poduzeća na određeni datum. On pruža uvid u financijski status i snagu poduzeća, temeljen na resursima koje posjeduje. Bilanca se sastoji od dvije glavne komponente: aktive i pasive. Aktiva prikazuje svu imovinu kojom poduzeće raspolaže, dok

⁵ Žager i drugi, op.cit., 92.

⁶ Ibid.

⁷ Zakon o računovodstvu, čl. 19, st. 2.

pasiva predstavlja izvore te imovine. Važno je napomenuti da u računovodstvenoj evidenciji treba održavati ravnotežu između aktivne i pasivne strane bilance, što znači da ukupna vrijednost imovine mora biti jednaka ukupnoj vrijednosti kapitala i obveza.⁸ Tablica 1 prikazuje zakonski propisanu strukturu pozicija bilance koje se detaljnije objašnjavaju u nastavku.

Tablica 1. Struktura bilance

Aktiva	Pasiva
Potraživanja za upisani a neplaćeni kapital	Kapital i rezerve
Dugotrajna imovina	Temeljni (upisani) kapital
Nematerijalna imovina	Kapitalne rezerve
Materijalna imovina	Rezerve iz dobiti
Dugotrajna financijska imovina	Revalorizacijske rezerve
Potraživanja	Zadržana dobit
Odgodena porezna imovina	Preneseni gubitak
Kratkotrajna imovina	Dobit poslovne godine
Zalihe	Gubitak poslovne godine
Potraživanja	Manjinski interes
Kratkotrajna financijska imovina	Rezerviranja
Novac u banci i blagajni	Dugoročne obveze
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	Kratkoročne obveze
Gubitak iznad kapitala	Odgodeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja
Ukupno aktiva	Ukupno pasiva
Izvanbilančni zapisi	Izvanbilančni zapisi

Izvor: Dražić-Lutilsky i drugi, *Računovodstvo*, 59-61.

Aktiva ili imovina predstavlja skup ekonomskih resursa koje poduzeće koristi u svojem poslovanju i za postizanje svojih ciljeva. Ona obuhvaća resurse koji su korišteni u prošlim događajima ili transakcijama te one koji će se koristiti u budućnosti. U skladu s propisima Zakona o računovodstvu, imovina se dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu i prikazuje se u bilanci poduzeća. Ovaj način prikaza omogućuje jasan i pregledan uvid u količinu sredstava kojima poduzeće raspolaže i njihovu vrijednost.⁹

Dugotrajna imovina sastoji se od resursa koji će se koristiti u poslovanju poduzeća duže od godine dana i neće se potrošiti u jednom proizvodnom ciklusu. Glavna svrha dugotrajne imovine je njihova uporaba u vlastitom poslovnom poduhvatu ili za daljnju prodaju. “Ona zadržava svoj pojavni oblik tijekom cijelog korisnog vijeka upotrebe i troši se odnosno amortizira postupno. Za potrebe sastavljanja bilance i ocjene financijskog položaja,

⁸ Dražić-Lutilsky i drugi, *Računovodstvo*, 58.

⁹ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 98.

dugotrajna imovina se dalje klasificira na materijalnu imovinu, nematerijalnu imovinu, financijsku imovinu i dugotrajna potraživanja.”¹⁰ U nastavku se navode neki od primjera za pojedinu vrstu dugotrajne imovine.

Tablica 2. Oblici dugotrajne imovine

Dugotrajna imovina			
Nematerijalna imovina	Materijalna imovina	Financijska imovina	Potraživanja
- patenti, licence, koncesije - software - izdaci za istraživanje i razvoj - goodwill	- zemljišta, šume - građevinski objekti - postrojenje i oprema - alati, namještaj - transportna sredstva	- dani dugoročni zajmovi - kupljeni vrijednosni papiri - dugoročni depoziti - ostala dugoročna ulaganja	- potraživanja od kupaca s rokom plaćanja dužim od jedne godine - ostala dugoročna potraživanja

Izvor: Dražić-Lutilsky i drugi, *Računovodstvo*, 59-61.

Nematerijalna imovina odnosi se na dugotrajnu imovinu poduzeća koja nema fizički oblik i čija se vrijednost ostvaruje u budućnosti kroz poslovanje. S druge strane, materijalna imovina također spada u dugotrajnu imovinu i posjeduje fizički oblik. Namijenjena je za upotrebu u proizvodnji, isporuci roba ili usluga, iznajmljivanje drugim subjektima ili administrativne svrhe. Dugotrajna materijalna imovina treba sustavno amortizirati tijekom njezinog trajanja, dok se dugotrajna financijska imovina ne amortizira.¹¹

Kratkotrajna ili tekuća imovina odnosi se na imovinu poduzeća koja ima vijek trajanja kraći od jedne godine. Ova imovina obuhvaća resurse koje se planira prodati ili koristiti unutar godine dana ili tijekom normalnog poslovanja za proizvodnju ili pružanje usluga. Kratkotrajna imovina uključuje zalihe, potraživanja, financijsku imovinu i novac koji se nalazi u banci ili blagajni.¹² U nastavku se prikazuju primjeri za pojedinu vrstu kratkotrajne imovine.

¹⁰ Ibid.

¹¹ D. Perkušić, *Osnove računovodstva*, 147.

¹² Nekić, *Računovodstvo kratkotrajne imovine na primjeru poduzeća "Vetrina d.o.o."*, 3-4.

Tablica 3. Oblici kratkotrajne imovine

Kratkotrajna imovina			
Novac	Potraživanja	Financijska imovina	Zalihe
- novac u banci - novac u blagajni	- potraživanja od kupaca - potraživanja od zaposlenih - potraživanja od države - ostala potraživanja	- dani kratkoročni zajmovi - kupljeni vrijednosni papiri - dani depoziti - ostala kratkoročna ulaganja	- zalihe sirovina i materijala - zalihe nedovršenih proizvoda - zalihe gotovih proizvoda - zalihe trgovačke robe

Izvor: Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 97.

U Tablici 3 opisuje se kako se kratkotrajna imovina poduzeća može podijeliti na nekoliko oblika, uključujući novac, potraživanja, financijsku imovinu i zalihe. Što se tiče novca, to uključuje gotovinu u blagajni i novac na banci. Potraživanja obuhvaćaju iznose koje poduzeće očekuje primiti od kupaca, zaposlenika, države i ostala potraživanja. Financijska imovina uključuje kratkoročne zajmove, kupljene vrijednosne papire, kratkoročne depozite i ostala kratkotrajna ulaganja. Posebno zanimljivo je područje zaliha, koja uključuje sirovine, materijale, nedovršene proizvode, gotove proizvode i trgovačku robu. Zanimljivost proizlazi u pogledu hotelijerstva kod kojega se određeni proizvodi i usluge ne mogu skladištiti, pošto se stvaraju i konzumiraju trenutku postojanja ponude i potražnje, a o čemu će biti riječ pod poglavljem vezanim uz specifičnosti hotelijerstva.

Svako poduzeće posjeduje i kontrolira imovinu koja je nabavljena koristeći određene izvore. Izvori imovine su različite pravne i fizičke osobe koje ulažu svoju imovinu u poduzeće, uključujući vlasnike, druga poduzeća, banke i financijske institucije. Ovisno o tome tko je investirao sredstva u tvrtku, bilo da se radi o samom vlasniku ili nekom drugim gospodarskim subjektima, imovina poduzeća dijeli se ovisno o izvorima vlasništva i sukladno roku dospjeća.¹³

Prema izvorima vlasništva razlikuju se:¹⁴

- 1) *vlastiti ili interni izvori (kapital ili osnovna sredstva)* - interni ili unutarnji izvori financiranja su kratkoročni izvori financiranja i iznos koji se koristi treba

¹³ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 100.

¹⁴ Ibid.

zamijeniti za svrhu za koju je u poslovanju. Oni mogu biti trgovinski krediti, predujam od klijenata, zadržana dobit, neraspoređena dividenda i drugo. Također, može se prodati imovina koja više nije u upotrebi kako bi se oslobodila sredstva;¹⁵

- 2) *tuđi ili eksterni izvori (obveze)* - naspram internih izvora, eksterni izvori mogu biti dijelom dugoročnog financiranja poput investicijskih zajmova i obveznica, kratkoročnog financiranja poput bankarskih i trgovačkih kredita, te leasinga opreme i dobara ili financijskog leasinga.¹⁶

Prema roku dospijeca razlikuju se:¹⁷

- 1) *kratkoročni izvori (kratkoročne obveze)* - obveze koje treba podmiriti u roku kraćem od godinu dana nazivamo kratkoročnim obvezama. One se evidentiraju kao pasivna stavka u bilanci stanja. "To su uglavnom obveze prema dobavljačima za nabavljeni materijal, robu i slično, obveze za izvršene usluge, obveze za plaće, obveze za poreze, primljeni kratkoročni krediti s rokom otplate kraćim od godine dana, emitirani kratkoročni vrijednosni papiri i drugi";
- 2) *dugoročni izvori (dugoročne obveze)* - dugotrajne obveze su sve obveze koje dospijevaju na naplatu nakon jedne godine. Mogu biti podmirene jednokratno na kraju roka dospijeca ili u obrocima u razdoblju otplate. One su evidentirane u pasivi bilance stanja. Dugoročne obveze se dijele na: obveze prema povezanim i nepovezanim poduzećima, obveze za zajmove, depozite i slično, obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama, obveze prema dobavljačima, obveze po vrijednosnim papirima, obveze za predujmove, ostale dugoročne obveze i odgođene porezne obveze;
- 3) *trajni izvori (kapital ili osnovna sredstva)* - kapital poduzeća ili vlastiti kapital predstavlja razliku između ukupne imovine i ukupnih obveza. To je dio imovine koji pripada vlasnicima poduzeća. U računovodstvenom smislu, kapital je definiran kao dio imovine koji pripada vlasnicima. Kapital se u osnovi formira ulaganjem vlasnika u samom početku poslovanja, te on predstavlja vrijednost koju su vlasnici uložili u poduzeće, uvećana za sve vrijednosti koje su stvorene tijekom poslovanja i koje su zadržane u poduzeću.

¹⁵ Shrotriya, "Internal Sources of Finance for Business Organizations", 933-934.

¹⁶ Santini, *Financijski menadžment*, 50.

¹⁷ Žager i drugi, op.cit., 100.

Obzirom na različite namjene za što se navedeni financijski izvještaj koristi, u nastavku se navode i objašnjavaju pojedine vrste bilance:¹⁸

- 1) *početna ili osnivačka bilanca* - početno stanje poslovanja poduzeća bilježi se u početnoj bilanci ili osnivačkoj bilanci. Ova bilanca sastavlja se prilikom osnivanja poduzeća na početku obračunskog razdoblja.. Ako poduzeće posluje kontinuirano, početna bilanca bi trebala biti identična završnoj bilanci za tekuću godinu, odnosno zaključna bilanca sa 31.12. je ujedno i početna bilanca na dan 1.1.;
- 2) *završna ili zaključna bilanca* - sastavlja se na kraju godine nakon što se zatvore sva konta glavne knjige imovine, obveza i glavnice te nakon provedene inventure. Svrha završne bilance je prikazati stanje imovine, obveza i kapitala na kraju poslovne godine;
- 3) *bilanca spajanja* - poznata i kao fuzijska bilanca, izrađuje se prilikom integracije ili spajanja dvaju ili više poslovnih subjekata. Za sastavljanje takve bilance, svaki sudionik spajanja mora prethodno izraditi vlastitu bilancu. To je potrebno kako bi se dokumentirala imovina, obveze i kapital svakog udruženog subjekta. Takva bilanca predstavlja svojevrsni izvještaj o prethodnom radu i poslovanju;
- 4) *bilanca razdvajanja (diobena bilanca)* - je financijski izvještaj koji se priprema prilikom razdvajanja poduzeća na dva ili više pravnih subjekata. Ova bilanca je bitna jer pruža jasan pregled imovine i obveza koji će biti podijeljeni između novonastalih poduzeća. To omogućava svakom pravnom subjektu da ima jasan uvid u svoje vlasništvo nad imovinom i obvezama nakon diobe. Bilanca razdvajanja ili diobe također može poslužiti kao osnova za izračunavanje vrijednosti dionica u novonastalim poduzećima;
- 5) *sanacijska bilanca* - izrađuje se s ciljem sanacije poduzeća, kako bi se dobila jasna slika o stvarnom stanju imovine, obveza i kapitala, što bi moglo pomoći potencijalnim sanatorima u rješavanju problema gubitka. Ova bilanca pruža procjenu vrijednosti imovine koja bi se mogla prodati u postupku stečaja ako postupak sanacije ne uspije;

¹⁸ Osmanagić Bedenik i drugi, *Nefinancijsko izvještavanje u hotelskim poduzećima u Hrvatskoj*, 87.

- 6) *stečajna bilanca* - sastavlja se od strane poslovnog subjekta koji se nalazi u postupku stečaja. Kao i kod sanacijske bilance, stečajna bilanca daje uvid u stvarno stanje imovine, obveza i kapitala. Postupak stečaja pokreće se kada poslovni subjekt ne ispunjava propisane uvjete poslovanja;
- 7) *likvidacijska bilanca* - nastaje samo u situacijama kada tvrtka nije u stanju nastaviti svoje poslovanje zbog ekonomskih i financijskih ograničenja. Na temelju ove bilance, utvrđuje se likvidacijska masa koja se koristi za djelomično podmirivanje obveza prema vjerovnicima;
- 8) *pokusna bilanca (probna bilanca)* - je financijski izvještaj koji se sastavlja kako bi se osigurala formalna točnost unesenih knjiženja. Ova se bilanca obično priprema mjesečno i obavezna je prije sastavljanja i prezentiranja bilo koje od gore spomenutih bilanci;
- 9) *konsolidirana bilanca* - izrađuje se za složena poduzeća kako bi se prikazale vrijednosti aktive i pasive neovisnih društava koja su međusobno povezana vlasničkim udjelima. Da bi se izradio ovaj izvještaj, treba provesti eliminacijska knjiženja između povezanih poduzeća koja se uključuju u konsolidiranu bilancu.

Bilanca stanja pokazuje presjek (statičko stanje) sredstava i izvora sredstava na točno određeni dan. U poduzeću se poslovne promjene događaju svakodnevno, uslijed čega se mijenja i stanje sredstava i njihovih izvora, odnosno mijenja se bilanca stanja. S aspekta promjena na bilanci, sve knjigovodstvene promjene se mogu podijeliti u dvije grupe:¹⁹

- a) osnovne bilančne promjene (ekvivalentne) i
- b) bilančne promjene u vezi pojave prihoda i rashoda (neekvivalentne).

U nastavku će se objasniti osnovne bilančne promjene, dok će se promjene u vezi pojave prihoda i rashoda objasniti u izvještaju o dobiti (računu dobiti i gubitka).

Ove osnovne bilančne promjene javljaju se u nekoliko oblika. One promjene koje uzrokuju povećanje pozicija unutar aktive i pasive nazivaju se centripetalne promjene i dovode do povećanja vrijednosti kako aktivne, tako i pasivne strane bilance u jednakom iznosu. Uz njih, centrifugalne promjene uzrokuju smanjenje vrijednosti pozicija u aktivni i pasivi zbog poslovnih promjena. Kao posljedica, ukupna vrijednost aktivne i pasivne strane bilance smanjuje se u istom iznosu.²⁰

¹⁹ Weetman, *Financial Accounting: An Introduction*, 20.

²⁰ Feldman i Libman, *Crash Course in Accounting and Financial Statement Analysis*, 55.

Periferne promjene uzrokuju promjene vrijednosne strukture unutar pasive, dok ukupna vrijednost bilance aktivne i pasivne strane ostaje nepromijenjena. Koncentrične promjene, s druge strane, dovode do pomaka unutar pozicija u aktivnoj strani bilance, pri čemu se mijenja struktura vrijednosti, ali ukupna vrijednost aktivne i pasivne strane bilance ostaje ista. Slično kao kod perifernih promjena, ovdje se promjene događaju unutar pozicija aktivne strane bilance.²¹

Dakle, prema svemu navedenom se primjećuje kompleksnost ovog izvještaja, odnosno opus svih stavki koje ono obuhvaća. No, bilanca sama po sebi nije jedini izvještaj koji se zahtijeva od poduzeća, pa tako i hotelskih, jer poduzeće treba sagledati i sa drugih aspekata. Usljed rečenoga, u sljedećem dijelu rada pozornost se pridaje izvještaju o dobiti poduzeća, odnosno njegovom računu dobiti i gubitka.

1.2. Izvještaj o dobiti (račun dobiti i gubitka)

Izvještaj o dobiti i gubitku je dokument koji prikazuje računovodstvene obračunske kategorije prihoda i rashoda - temelj na kojem se izračunava neto dobit ili gubitak koji društvo ostvari tijekom određenog vremenskog razdoblja. Izvještaj o dobiti i gubitku se priprema prije svih ostalih financijskih izvještaja, jer je neto dobit ili gubitak potrebno izračunati i prenijeti na izvještaj o promjeni kapitala prije izrade ostalih financijskih izvještaja. Izvještaj o dobiti i gubitku prikazuje neto dobit društva oduzimanjem ukupnih rashoda od ukupnih prihoda. Ovaj izračun pruža investitorima i kreditorima ukupnu profitabilnost društva i učinkovitost društva u generiranju profita iz ukupnih prihoda. Konta prihoda i rashoda također se mogu koristiti za izračun bruto dobiti i gubitka iz poslovanja. Ova dva izračuna najdetaljnije prikazuju račun dobiti i gubitka. Bruto dobit se izračunava oduzimanjem direktnih troškova od poslovnih prihoda, dok se operativna dobit (EBITDA) izračunava oduzimanjem operativnih troškova od bruto dobiti.²²

²¹ Bolfek, Stanić i Tokić, "Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja", 80.

²² Vidučić, Pepur i Šimić Šarić, *Financijski menadžment*, 368.

Unutar poslovnih procesa često dolazi do promjena u imovini i izvorima imovine, što rezultira pojavom prihoda i rashoda koji se sučeljavaju kako bi se izračunao poslovni rezultat.²³ Što se tiče stvarnog praćenja prihoda i rashoda u poslovanju, posebna pažnja se posvećuje odnosu između poslovnih prihoda i rashoda u određenom poduzeću, koji se detaljno prikazuje u računu dobiti i gubitka. Međutim, ovaj odnos je povezan i treba ga pratiti istovremeno s drugim financijskim izvještajima, posebno izvještajem o novčanom toku. Tipični poslovni rashodi uslužnih društava sastoje se od rashoda razdoblja, a ako se poduzeće bavi isključivo pružanjem usluga, tada svi rashodi postaju rashodi razdoblja u istom obračunskom razdoblju.²⁴

Povećanje ekonomske koristi tijekom određenog obračunskog razdoblja, bilo da se radi o priljevu gotovine, povećanju vrijednosti imovine ili smanjenju obveza, smatra se prihodom. Prihod se bilježi u knjigovodstvu kada se može pouzdano izmjeriti i kada je izvjesno da će biti naplaćen tijekom prodaje ili pružanja usluge.²⁵

Tablica 4. Vrste prihoda

Prihodi		
Redovni prihodi		Ostali poslovni prihodi
Poslovni prihodi	Financijski prihodi	(izvanredni prihodi)

Izvor: Vidučić, Pepur i Šimić Šarić, *Financijski menadžment*, 368.

Prihodi proizašli iz prodaje proizvoda, roba ili usluga, odnosno njihovog ostvarivanja na tržištu, poznati su kao prihodi od prodaje. Ovi prihodi čine glavni dio ukupnih poslovnih prihoda tvrtke. Osim toga, tvrtka može ostvariti i druge prihode iz poslovanja, koji se mogu pojaviti kao primljene naknade, donacije, subvencije, sponzorstva ili drugi slični oblici prihoda, i definiraju se kao ostali poslovni prihodi.²⁶

“Financijski prihodi se javljaju kao posljedica ulaganja u financijsku imovinu. Oni su rezultat ulaganja viška raspoloživih novčanih sredstava. Višak novca poduzeće može uložiti u dionice ili obveznice ili može jednostavno posuditi novac onome kome je trenutno potreban u vidu zajma ili kredita ili kroz kupnju dionica drugog poduzeća. U svakom slučaju

²³ Žager i drugi, op.cit., 113.

²⁴ Ingram i Medlik, *Hotelsko poslovanje*, 90.

²⁵ Vidučić, Pepur i Šimić Šarić, op.cit., 369.

²⁶ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja*, 113.

stječe pravo na određenu naknadu, kao što su dividenda ili kamate. Takvi oblici naknada predstavljaju financijski prihod. Pored tih naknada u financijske prihode ulaze i pozitivne tečajne razlike”.²⁷

Kretanje prihoda bitno je za ocjenu napretka poduzeće, stagnacije ili nazadovanja. Povezanost između kretanja prihoda i dobiti ili gubitka nije izravna u matematičkom smislu, već logična veza jer mnogi drugi čimbenici utječu na dobit ili gubitak.²⁸

S druge strane, rashodi su posljedica potrošnje, odnosno smanjenja imovine ili povećanja obveza. “Rashodi su smanjenja ekonomskih koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odlijeva ili iscrpljenja sredstava ili stvaranja obveza što za posljedicu ima smanjenje kapitala. Rashodima se ne smatraju smanjenja sredstava ili povećanja obveza koja su izravno povezana s raspodjelom kapitala članovima društva.”²⁹

Rashodi se dijele na:³⁰

- 1) poslovne rashode,
- 2) financijske rashode i
- 3) izvanredne rashode.

Tablica 5. Vrste rashoda

Rashodi		
Redovni rashodi		Ostali poslovni rashodi (izvanredni rashodi)
Poslovni rashodi	Financijski rashodi	

Izvor: Vidučić, Pepur i Šimić Šarić, *Financijski menadžment*, 369.

Poslovni rashodi proizlaze iz obavljanja osnovne djelatnosti poduzeća. Oni obuhvaćaju troškove povezane s prodajom proizvoda ili usluga, troškove razdoblja, trgovačke troškove te druge troškove koji nisu povezani s osnovnom djelatnošću poduzeća. Što se tiče financijskih rashoda, oni proizlaze iz korištenja posuđenih novčanih sredstava. To uključuje kamate koje poduzeće mora platiti kao nadoknadu za korištenje tuđih sredstava, negativne tečajne razlike i slično.³¹

²⁷ Ibid.

²⁸ Jujnović, *Izračun i interpretacija pokazatelja uspješnosti poslovanja*, 9.

²⁹ Gulin, Idžojtić i Sirovica, *Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda i poreznih propisa*, 549.

³⁰ Vidučić, Pepur i Šimić Šarić op.cit., 368.

³¹ Rich, Jones i Myers, *Financial Accounting*, 862.

Poslovni rezultat utvrđuje se na temelju računa dobiti i gubitka, koji se sastavlja oduzimanjem ukupnih prihoda od ukupnih rashoda. Ovaj rezultat može biti pozitivan, što znači da je poduzeće ostvarilo dobit, odnosno da su prihodi premašili rashode, ili, obrnuto, može biti negativan, što znači da su rashodi premašili prihode i da je došlo do gubitka u poslovanju.³²

“Utvrđivanje rezultata poslovanja provodi se kako bi se utvrdila uspješnost poslovanja poduzeća. Nakon što su iskazani prihodi i rashodi određenog razdoblja potrebno je sučeliti ove dvije kategorije i utvrditi dobit ili gubitak. To se provodi na kontima razlike prihoda i rashoda. Konta prihoda i rashoda nemaju zaključni saldo upravo iz razloga što se njihove vrijednosti sučeljavaju na kontu razlike prihoda i rashoda.”³³

Knjiženje rashoda i prihoda u računovodstvu rezultira bilančnim promjenama na kontima prihoda i rashoda a to su: centripetalne promjene uslijed prihoda, centrifugalne promjene uslijed rashoda te periferijske promjene uslijed rashoda i periferijske promjene uslijed prihoda. Centripetalne promjene uzrokovane prihodima dovode do povećanja imovine i kapitala (npr. višak materijala na zalihi utvrđen inventurom knjiži se kao prihod), centrifugalne promjene uslijed rashoda dovode do smanjenja imovine i kapitala (npr. uništena oprema uslijed elementarne nepogode knjiži se kao rashod), periferijske promjene uslijed prihoda predstavljaju smanjenje obveza i povećanje kapitala (npr. banka otpisuje potraživanja prema društvu s osnove kredita) i periferijske promjene uslijed rashoda predstavljaju povećanje obveza i smanjenje kapitala (npr. banka je obračunala zatezne kamate na dug).³⁴

Osim ovog izvještaja koji je obračunskog karaktera, izvještaj koji slijedi prikazuje novac i novčane ekvivalente poduzeća i pruža njegov još jedan značajan aspekt.

1.3. Izvještaj o novčanom toku

³² Ibid.

³³ Dražić-Lutilsky i drugi, op.cit., 476.

³⁴ Ibid.

„Izvještaj o novčanom toku pruža informacije o novčanim primicima i novčanim izdacima tijekom obračunskog razdoblja te stanju novca i novčanih ekvivalenata na kraju i na početku obračunskog razdoblja. Primarna je svrha toga izvještaja prikazati kako pouzeće ostvaruje i koristi novac, i to kroz promjene u strukturi njegove imovine i izvora imovine, odnosno pružanje informacija o novčanim primicima i novčanim izdacima tijekom obračunskog razdoblja, što temeljnim financijskim izvještajima u cjelini daje dinamičniju dimenziju i korisnost za menadžment i druge korisnike financijskih izvještaja u donošenju poslovnih odluka.”³⁵

Metode sastavljanja izvještaja o novčanom toku su:³⁶

- 1) direktna metoda i
- 2) indirektna metoda.

Direktna metoda identificira glavne kategorije bruto novčanih primitaka i bruto novčanih izdataka. Pruža informacije koje su korisne za procjenu budućih novčanih tokova. Prikazuje ključne vrste novčanih primitaka i izdataka od poslovnih aktivnosti i novčani tok. Međunarodni računovodstveni standard 7 zahtijeva primjenu direktne metode. Kod *indirektna metoda* neto dobit kao obračunska jedinica svodi se na novčani tok od poslovnih aktivnosti korigiranjem za učinke:³⁷

- 1) prihoda i rashoda koji ne rezultiraju novčanim tokovima amortizacije dugotrajne imovine, vrijednosnim usklađenjima, nerealiziranim tečajnim razlikama i drugim;
- 2) prihoda i rashoda koji se odnose na investicijske i financijske aktivnosti;
- 3) promjene radnog kapitala, odnosno povećanje ili smanjenje zaliha, potraživanja i obveza.

Tablica 6. Elementi indirektna metode

Indirektna metoda –
Neto dobit (gubitak)
+ Amortizacija materijalne imovine
+ Amortizacija nematerijalne imovine
+ Amortizacija diskonta na emitirane obveznice

³⁵ Dražić-Lutilsky i drugi, *Računovodstvo*, 83.

³⁶ Perčević i Mićin, “Utvrđivanje odnosa između uspješnosti poslovanja i slobodnog novčanog toka”, 224.

³⁷ Čižmar, “Konkurentnost hotelske industrije Hrvatske”, 115.

- Amortizacija premije na emitirane obveznice
+ Rashodi od prodaje dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine
- Prihodi od prodaje dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine
+ Smanjenje potraživanja od kupaca iz poslovnih aktivnosti
- Povećanje potraživanja od kupaca iz poslovnih aktivnosti (uključujući potraživanja za kamate i dividende)
+ Smanjenje zaliha
- Povećanje zaliha
+ Povećanje obveza dobavljačima kao i drugih obveza kao što su odgođena plaćanja, obveze za plaće i nadnice, obveze za carine i poreze, obveze za kamate (isključujući obveze za dividende koje su uključene u financijske aktivnosti)
- Smanjenje obveza dobavljačima sirovina, materijala i roba i unaprijed plaćenih troškova (aktivnih vremenskih razgraničenja) npr. unaprijed plaćeno osiguranje, najamnina, reklama i sl.
+ Smanjenje ulaganja u pridružena društva (rashodi po metodi udjela)
- Povećanje ulaganja u pridružena društva (prihodi po metodi udjela)
= Novčani tok od poslovnih aktivnosti.

Izvor: Čizmar, „Konkurentnost hotelske industrije Hrvatske“, 115.

Izvještaj o novčanim tokovima obavezan je samo za srednje i velike poduzetnike, dok mikro i mali poduzetnici imaju opciju dobrovoljne izrade ovog financijskog izvještaja za internu upotrebu i nisu obvezni objaviti ga javno.³⁸

Izvještaj o novčanom toku se priprema u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MRS 7) i ima primarni cilj pružiti korisnicima informacije o novčanim primicima i izdacima jednog obračunskog razdoblja. Izvještaj o novčanom toku treba pomoći investitorima i vjerovnicima za procijenu sposobnosti subjekta da ostvari budući pozitivni novčani tok, sposobnosti poslovnog subjekta da podmiri obaveze i isplati dividendu, razloga zbog kojih se razlikuju dobit i novčani tok, novčanih i nenovčanih aspekata investicijskih i finansijskih transakcija. Važno je napomenuti da se dobit ili gubitak iz bilance uspjeha skoro nikada neće podudarati sa ostvarenim povećanjem ili smanjenjem gotovog novca u praksi.³⁹

Ovaj izvještaj pruža pojedinosti o novcu i novčanim ekvivalentima koje potječu iz poslovne, investicijske i financijske aktivnosti. Novčani tok od poslovne aktivnosti proizlazi

³⁸ Čizmar, op.cit., 115.

³⁹ Tomičić, *Manipulacije novčanim tokovima kao oblik prijevarnog financijskog izvještavanja*, 5.

iz glavnih aktivnosti subjekta koje stvaraju prihode. S druge strane, novčani tok od investicijskih aktivnosti obuhvaća primitke i izdatke koji proizlaze iz ulaganja u dugotrajnu imovinu (nekretnine, postrojenja, oprema, investicije u dugoročne vrijednosne papire i sl.). Financijske aktivnosti obuhvaćaju primitke i izdatke, kao što su prikupljanje sredstava (emisija dionica, obveznica ili uzimanje kredita i sl.) ili povrat sredstava (otplata glavnice kredita ili otkup trezorskih-vlastitih dionica) i isplate dividendi. Poslovni subjekti prilikom sastavljanja izvještaja mogu, prema MRS 7, točka 18. koristiti direktnu ili indirektnu metodu. Razlika između ove dvije metode očituje se jedino u strukturi poslovnih aktivnosti. Indirektna metoda polazi od neto dobiti koja se korigira za nenovčane prihode i rashode, te promjenu neto obrtnog kapitala. Implementacijom indirektna metode odmah se uočava razlika između zarade zasnovane na načelu nastanka događaja (neto dobiti) i novčanog toka od poslovnih aktivnosti. Izvještaj o novčanom toku prema indirektnoj metodi ne prikazuje posebno stavke primitaka i izdataka, već prikazuje novac osiguran od operativnih aktivnosti u obliku neto dobiti. Neto dobit se zatim korigira za stavke promjena na računima koje utiču na novčani tok i stanje novca kao što su npr. kupci-potraživanja, dobavljači, povećanje/smanjenje zaliha, povećanje/smanjenje vrijednosti imovine. Iz ovog vidimo da do novčanog toka dolazimo na indirektan način, kako je ova metoda i nazvana.⁴⁰

Prvi stadij odražava minimalni slobodni novčani tok kojim se održava postojeći kapacitet. S obzirom na ovu koncepciju, potrebno je nadoknaditi kapitalne izdatke za održavanje postojećih kapaciteta putem novčanog toka iz poslovnih aktivnosti. Često se ovi kapitalni izdaci tretiraju kao amortizacija, što se temelji na osnovnoj pretpostavci o održavanju istog nivoa produktivnosti. Ovaj slobodni novčani tok pruža menadžmentu, investitorima i kreditorima informaciju o tome koliko sredstava ostaje tvrtki iz poslovnih aktivnosti za dodatne investicije, izmirenje dugova i isplatu dividendi. U literaturi se ovaj slobodni novčani tok izražava sljedećom jednadžbom:⁴¹

$$\text{SNT 1} = \text{NTPA} - \text{Ki}$$

gdje je: SNT 1 – slobodni novčani tok jedan, NTPA – novčani tok od poslovnih aktivnosti i Ki – kapitalni izdaci za održavanje postojećeg kapaciteta.

⁴⁰ Perčević i Mićin, op.cit., 226.

⁴¹ Ibid.

1.4. Izvještaj o promjenama kapitala

Izvještaj o promjenama kapitala predočava smanjenje ili povećanje glavnice koje se dogodilo između dva datuma bilance, a to je između tekuće i poslovne godine. Intencija ovog izvještaja sadržana je u tome da odrazi povećanje ili smanjenje kapitala za vrijeme prikazanog obračunskog razdoblja. Ovaj izvještaj obvezni su sastavljati srednji i veliki poduzetnici te subjekti od javnog interesa koji su inače obveznici međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Struktura i sadržaj izvještaja o promjenama kapitala propisani su *Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja*. U izvještaju o promjenama kapitala potrebno je osigurati informacije kako bi se korisnicima demonstrirale promjene kapitala koje su se dogodile između dva datuma bilance te transakcije koje su dovele do tih promjena. Cjelokupan kapital poduzetnika razdvaja se na dio koji pripada većinskim vlasnicima i dio koji pripada vlasnicima nekontrolirajućih udjela. Manjinski interes iskazuju samo oni poduzetnici koji sastavljaju konsolidirane financijske izvještaje, u slučaju kada matrica ima kontrolu, a kontrola je ostvarena udjelom u kapitalu koji je manji od 100%. U određenim se dijelovima izvještaja opisuju transakcije koje imaju utjecaj na promjenu jednog ili više elemenata kapitala. Informacije u izvještaju o promjenama u kapitalu dostupne su za tekuću i prethodnu godinu, kao i u svim ostalim financijskim izvještajima.⁴²

1.5. Bilješke uz financijske izvještaje

Bilješke uz financijska izvješća pokazuju precizne pretpostavke koje su knjigovođe izradile kada su pripremale trgovačko društvo: račun dobiti i gubitka, bilancu stanja, izvještaj o

⁴² Šestan, *Temeljni financijski izvještaji poduzeća C.M.G.C. d.o.o.*, 19.

promjenama financijskog položaja ili izvještaj o zadržanoj dobiti. Bilješke su temeljne za apsolutno razumijevanje ovih dokumenata.⁴³

Dakle, u bilješkama uz financijska izvješća nalaze se opširni podaci o računovodstvenim odlukama, koje su donesene prilikom izrade financijskih izvješća od strane računovođa, te se pružaju objašnjenja ključnih faktora koji imaju utjecaj na pojedine stavke. Bilješke uz financijska izvješća služe kako bi dioničarima i ostalim zainteresiranim stranama pružile dubinske informacije o računovodstvenim odlukama i bitnim eksternim čimbenicima koji utječu na financijski položaj organizacije.⁴⁴ Komponente financijskih izvješća obuhvaćaju imovinu, obveze, neto imovinu/vlasnički kapital, prihode i rashode.⁴⁵

1.6. Zakonska regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Računovodstvo u Republici Hrvatskoj regulirano je nacionalnim i međunarodnim propisima, a temeljni pravni okvir čine Zakon o računovodstvu i računovodstveni standardi. Zakon o računovodstvu predstavlja osnovni zakonski akt koji uređuje računovodstvo poduzeća. Njime se propisuju pravila za vođenje računovodstva, klasifikacija poduzeća, obvezne knjigovodstvene evidencije, popis imovine i obveza, primjena standarda financijskog izvještavanja, sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja, postupak konsolidacije i revizije godišnjih financijskih izvještaja, obveza javne objave godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, registar godišnjih financijskih izvještaja te obavljanje nadzora. U Hrvatskoj je primjena Zakona o računovodstvu započela 1. siječnja 1993. godine i trajala je do 31. prosinca 2005. godine. Tada je ovaj zakon zamijenjen novim Zakonom o računovodstvu koji je usvojen u Hrvatskom saboru 29. studenog 2005. godine, a njegova primjena je počela 1. siječnja 2006. godine.⁴⁶ „Kako je Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europske unije predviđeno uključivanje Hrvatske u Europsku uniju, bilo je nužno hrvatsko zakonodavstvo uskladiti s propisima Europske unije. Sasvim konkretno, Zakon o računovodstvu valjalo je uskladiti s IV.

⁴³ Robinson i drugi, *International Financial Statement Analysis*, 8.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Tracy i Tracy, *How to Read a Financial Report*, 122.

⁴⁶ Javorović, „Novi Zakon o računovodstvu - usporedni i kritički prikaz”, 101-102.

direktivom Vijeća 78/660/EEZ o godišnjim izvještajima određenih vrsta trgovačkih društava, VII. direktivom Vijeća 83/349/EEZ o konsolidiranim izvještajima i s Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća 1606/2002 o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda. Zbog toga se pristupilo izradi novoga ZOR-a koji je objavljen u Narodnim novinama br. 109/2007 i koji se počeo primjenjivati od 1. siječnja 2008. godine. Od 1. siječnja 2016. primjenjuje se novi Zakon o računovodstvu. Objavljen je u Narodnim novinama, br. 78 od 17. srpnja 2015. Potreba za donošenjem novoga Zakona o računovodstvu proizašla je iz potrebe prijenosa Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ.⁴⁷ Trenutno se nalazi Zakon o računovodstvu koji je na snazi od 28.07.2023. godine.

U svjetlu globalizacije i međunarodnih normi, propisani su računovodstveni standardi koji su osmišljeni i uvedeni kako bi se ostvarila jednoobraznost i transparentnost financijskih izvještaja za sva poduzeća, neovisno o njihovoj djelatnosti ili zemlji u kojoj posluju.⁴⁸

Računovodstveni istandardi iimplementiraju ise iovisno io itome iradi ili ise io iobveznicima iprimjene ihrvatskih iili imeđunarodnih standarda. U Hrvatskoj, mali i srednji poduzetnici koriste Hrvatske standarde financijskog izvještavanja (HSFI) kao temelj za izradu i objavu svojih financijskih izvještaja. Iako su dugi niz godina svi poduzetnici u Hrvatskoj izrađivali i objavljivali financijske izvještaje prema Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), od 2008. godine uvedeni su Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI). Ova promjena imala je za cilj pojednostaviti postupak izrade i objave financijskih izvještaja za male poduzetnike i smanjiti administrativne troškove. HSFI su temeljeni na Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, te u osnovi predstavljaju njihovu pojednostavljenu verziju.⁴⁹

Provedba Međunarodnih računovodstvenih standarda kao dijela obračunskog sustava predstavlja značajnu promjenu i izlazak iz dosadašnje računovodstveno-obračunske

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, čl. 4, st. 1.

⁴⁹ Javorović, op.cit., 102.

izolacije. To također uključuje prihvaćanje novih pravila igre koja su definirana Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), počevši od 1993. godine putem usvajanja Zakona o računovodstvu. Ovaj korak čini naš računovodstveni sustav kompatibilnim s onima u većini razvijenih zemalja tržišnog gospodarstva, osiguravajući potrebnu međunarodnu usklađenost. Primjena MSFI donosi novu filozofiju u naš računovodstveni sustav, postavljajući nove sadržaje i fokusiranje te dodatne obveze za računovodstvo. Objavljen je u Narodnim novinama broj 146/2005. Njime je propisano da oblik i sadržaj financijskih izvještaja treba biti sukladan Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja ili odredbama posebnih propisa. Zapravo su propisana dva obračunska sustava, s time da se i jedan i drugi temelje na Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Za poduzeća čije vrijednosnice kotiraju na tržištu te velika poduzeća, uključujući i financijske institucije, bilo je propisano da sastavljaju, prezentiraju i objavljuju financijske izvještaje u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima / Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja iz 2004. godine. Sva ostala poduzeća mogla su odabrati primjenu Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u cijelosti ili standarde financijskog izvještavanja koje donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja i koji su sukladni Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Za ove standarde Odbor je odlučio da se upotrebljavaju Međunarodni računovodstveni standardi iz 2000. godine.⁵⁰

Kako je Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europske unije predviđeno uključivanje Hrvatske u Europsku uniju, bilo je nužno hrvatsko zakonodavstvo uskladiti s propisima Europske unije. Sasvim konkretno, Zakon o računovodstvu valjalo je uskladiti s IV. direktivom Vijeća 78/660/EEZ o godišnjim izvještajima određenih vrsta trgovačkih društava, VII. direktivom Vijeća 83/349/EEZ o konsolidiranim izvještajima i s Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća 1606/2002 o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda. Zbog toga se pristupilo izradi novoga ZOR-a koji je objavljen u Narodnim novinama br. 109/2007 i koji se počeo primjenjivati od 1. siječnja 2008. godine. Ovaj Zakon uveo je u naš računovodstveni sustav Hrvatske standarde financijskog izvještavanja i to kao pravilo primjene pri financijskom izvještavanju, a primjena MSFI/MRS propisana je kao iznimka. Uz to, ovaj je Zakon uveo i

⁵⁰ Javorović, op.cit., 102.

kontrolu njegove primjene. Primjenu prijašnjih zakona o računovodstvu nitko nije kontrolirao, a time ni primjenu računovodstvenih standarda. Stoga mnogi poduzetnici (trgovačka društva) nisu ni primjenjivali računovodstvena načela, osim u slučaju ako je to imalo za posljedicu pogrešku kod poreza na dobit. Primjenjivali su ih u pravilu samo oni čiji su financijski izvještaji podlijevali obveznoj reviziji. Od 1. siječnja 2008. godine poduzetnik je postao dužan primjenjivati navedene računovodstvene standarde pod prijetnjom novčane kazne za prekršaje.⁵¹

⁵¹ Ibid.

2. Specifičnosti financijskog izvještavanja u hotelijerstvu

Turizam je jedan od ključnih gospodarskih sektora Republike Hrvatske s 15% udjela u nacionalnom proizvodu i s oko 15% udjela u zapošljavanju. Izravni i neizravni utjecaj turizma na razvoj nacionalnog gospodarstva u cjelini je takav da je turizam bez sumnje najvažniji pokretač investicija i gospodarskog rasta u Hrvatskoj.⁵²

Važnost praćenja prihoda i rashoda može se vidjeti na temelju financijskih izvješća koja daju podatke o izvorima, izvora tih resursa i predstavljaju glavni izvor informacija za donošenje investicijskih odluka u svim, pa tako i hotelskim poduzećima. Financijsko izvještavanje je kontinuirani proces koji treba voditi tijekom cijele godine, kontrolirati i otklanjati uočene greške. Ovakvim računovodstvenim procesom i pružanjem informacija poduzetnicima o imovini, obvezama, kapitalu, приходima, rashodima, dobiti i gubitku, promjenama u kapitalu i novčanom tijeku, korisnici informacija, prvenstveno poduzetnici, upravljaju poslovanjem poduzeća s ciljem poboljšanja materijalnog i financijske situacije.⁵³

2.1. Karakteristike hotelijerstva

Turizam predstavlja jednu od najvažnijih gospodarskih grana u Republici Hrvatskoj, dok hotelska poduzeća čine neizostavan dio turističke ponude. Hotelska industrija stalno se razvija. Hotelsko poduzeće, kao poslovna i organizacijska cjelina je vrlo kompleksno okruženje s brojnim posebnostima.⁵⁴

Formiranje organizacije stalni je proces s kojim menadžment ostvaruje pretpostavke neometanog poslovanja i racionalno korištenje ljudskih, materijalnih, financijskih i informacijskih resursa. U poslovanju hotela, organizacija ovisi o broju radnih dana hotela, pa hoteli koji posluju cijele godine i hoteli koji posluju sezonski (ljetno ili zima), imaju

⁵² Vojković, *Turistički prihodi u funkciji razvoja Republike Hrvatske*, 32.

⁵³ Ingram i Medlik, *op.cit.*, 88-90.

⁵⁴ Vidas, *Specifičnosti poslovanja i analiza hotelske industrije u RH* (pristupljeno 08. rujna 2023.)

različite pristupe i potrebe za angažmanom resursa. Kontinuitet poslovanja olakšava upravljanje, dok prekidi u poslovanju i kratkoća aktivnosti, zahtijeva različit pristup.

Specifičnosti hotelskog poslovanja ogledaju se u relativno kratkom vremenu trajanja proizvoda i uslužnih procesa, proizvodnji za nepotrebnu potrošnju (nema rezervi, ne proizvodi se za skladište), stalnoj pripravnosti radnika i sredstava za proizvodnju i obavljanje usluga, raznovrsnosti ponude i usluga, potrebi stalnog prilagođavanja zahtjevima korisnika, specifičnim uvjetima rada, sezonskom radu i dr.⁵⁵

Postoje četiri prepoznatljive karakteristike hotelijerstva, te one su:⁵⁶

- a) *neopipljivost*: turizam se ne može zadržati;
- b) *kvarljivost*: na primjer, neprodana hotelska soba je izgubljena prilika za zaradu;
- c) *sezonalnost*: postoji veća ili manja vjerojatnost da će kupci otići nekamo s promjenom godišnjih doba;
- d) *međuovisnost*: razna neovisna poduzeća sadrže djelomičnu međuovisnost, kako bi turistička iskustva učinile nezaboravnima.

2.2. Zakonska regulativa hotelijerstva

Hotelijerska djelatnost specifična je zbog raznolikosti usluga koje pruža. Poslovanje hotelijera osim već ranije spomenutih Zakona o računovodstvu, Međunarodnim računovodstvenim standardima, regulirano je i Zakonom o ugostiteljstvu budući da se hoteli bave pružanjem usluga smještaja, posluživanjem hrane te točenjem pića domaćem i stranom stanovništvu⁵⁷, Zakonom o porezu na dobit i Zakonom o porezu na dodanu vrijednost., Zakonom o pružanju usluga u turizmu te Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma.

Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti propisuje načine i uvjete pod kojim pravne i fizičke osobe mogu obavljati ugostiteljsku djelatnost. Ovaj zakon definira ugostiteljstvo kao pripremanje i usluživanje jela, pića i napitaka i pružanje usluga smještaja. Ugostiteljska

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Oh i Pizam, *Handbook of Hospitality Marketing Management*, 60.

⁵⁷ Jakir, *Posebnosti računovodstva u hotelijerstvu na primjeru poduzeća Hoteli Brela d.d.*, 38.

djelatnost je i pripremanje jela, pića i napitaka za potrošnju na drugom mjestu sa ili bez usluživanja i opskrba tim jelima, pićima i napitcima (catering). Ugostiteljsku djelatnost mogu obavljati trgovačka društva, zadruge, trgovci pojedinci i obrtnici koji udovoljavaju uvjetima propisanim za obavljanje te djelatnosti.⁵⁸

Zakonom o pružanju usluga u turizmu uređuju se usluge u turizmu, način i uvjeti za pružanje tih usluga, ugovor o putovanju u paket-aranžmanu i ugovor o povezanom putnom aranžmanu te prava i obveze trgovca i putnika u vezi s tim ugovorima.⁵⁹

Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, po modelu destinacijske menadžment organizacije, uređuje se sustav turističkih zajednica, ustrojstvo, zadaće i način rada turističkih zajednica te osnovna načela njihova financiranja i gospodarenja.⁶⁰

Osim usluga koje pruža, specifičnost hotelijerske djelatnosti vidljiva je u posebnoj stopi PDVa za usluge smještaja od 13%. S aspekta točenja i posluživanja pića, na alkoholna i bezalkoholna pića te piva i vina, osim PDV-a, obračunava se i porez na potrošnju kojeg propisuje grad ili općina. Maksimalna stopa poreza na potrošnju iznosi 3%. Korisnici usluga hotelskog smještaja obvezni su za svoj boravak platiti boravišnu pristojbu. Za hotelijere, boravišna pristojba je prolazna stavka koja ne podliježe oporezivanju.⁶¹

2.3. Financijsko izvještavanje u hotelijerstvu

Hotelska industrija ima međunarodna obilježja poslovanja što uvjetuje potrebu za većim stupnjem standardizacije financijskih izvještaja, odnosno potrebu za prihvaćanjem cijelog niza međunarodnih standarda informiranja i komuniciranja na tržištu. Također, zbog međunarodnog karaktera djelatnosti, postoji stalna potreba za uspoređivanjem jednih prema drugima, te se u hotelskoj industriji primjenjuje „metodologija financijsko-

⁵⁸ *Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti*, čl. 4, st. 1-2.

⁵⁹ *Zakon o pružanju usluga u turizmu*, čl. 1, st. 1.

⁶⁰ *Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma*, čl. 1

⁶¹ Ibid.

računovodstvenog izvještavanja“ koja se naziva *Uniform System Accounts for The Lodging Industry* ili skraćeno USALI.⁶²

Sustav omogućuje usporedbu rezultata hotelskog poduzeća sa širim i užim okruženjem, te procjenu stanja u odnosu na konkurenciju i prosjek rezultata nacionalne i svjetske hotelske industrije. USALI izvještavanje bazira se na operativnim segmentima koji imaju karakter troškovnih ili profitnih centara odgovornosti, te ti segmenti moraju pružiti i osigurati adekvatne informacije o relevantnim troškovima, prihodima te rezultatu poslovanja.⁶³

Bilanca hotelske industrije zapravo pomaže u učinkovitom financijskom upravljanju omogućujući vam da provjerite svoju imovinu, obveze i vlasnički kapital ili kapital dionika u određenom trenutku. Interno, hotelska bilanca vodi vas u donošenju upravljačkih odluka. Dok izvana, pomaže u izvješćivanju o financijskom statusu tvrtke vašim investitorima, zajmodavcima ili drugim dionicima. Izvješće o dobiti i gubitku je financijsko izvješće koje menadžeri u ugostiteljstvu moraju u potpunosti razumjeti. To je financijski izvještaj koji će koristiti za mjerenje financijske uspješnosti svojih odjela te za praćenje i poboljšanje svakodnevnog poslovanja svojih odjela.⁶⁴

Pri razmatranju financijskog položaja hotelijerskog poduzeća posebno je bitna struktura imovine, struktura obveza i kapitala, kao i njihova međusobna povezanost i uvjetovanost. Prevladavajući udio dugotrajne imovine u bilancama hotelijerskih poduzeća, koja čini preko 90 posto ukupne vrijednosti hotelske imovine, je posljedica velike vrijednosti hotelskih zgrada, koje su osnovni dio imovine svakog hotela.

Specifičnost izvještaja o dobiti (račun dobiti i gubitka) u hotelijerstvu jest da su hotelijeri u mogućnosti jednu te istu uslugu (npr. noćenje u dvokrevetnoj sobi) za jedno te isto razdoblje boravka gosta, jednoj osobi prodati za 400 kn a drugoj osobi za 1000 kn zavisno samo od trenutka kada je tko od njih izvršio rezervaciju, uslijed dinamičke promjene cijene smještaja.⁶⁵

Jedna od specifičnosti izvještaja o novčanom toku jest procjena sposobnosti poduzeća da ostvari čisti budući novčani tok, a to će najvećim dijelom postići prodajom usluge smještaja.

⁶² Sever, *Analiza profitabilnosti hotelske industrije u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine*, 12.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Weygandt i drugi, *Hospitality Financial Accounting*, 24.

⁶⁵ Deković, Željko. 2012. Pokazatelji efikasnosti upravljanja prihodima u hotelijerstvu. *Računovodstvo i financije* 10/2012, 127–135.

Izvještaj o promjeni kapitala prikazuje promjene u vlasničkoj glavnici između dva obračunska razdoblja. Ovaj izvještaj specifičan je u turizmu jer prikazuje sve promjene vlasničke glavnice, uključujući promjene koje su nastale uplatama vlasnika, promjene nastale kao rezultat dobiti/gubitka u poslovanju, kao i sve druge promjene koje povećavaju ili smanjuju glavnici (npr. revalorizacija imovine).

3. Primjer financijskog izvještavanja - hotel Academia

Hotel Academia nalazi se u centru Grada Zagreba, te zahvaljujući lokaciji (u blizini Trga bana Josipa Jelačića), on je idealno pozicioniran za prihvat gostiju koji cijene povijesno središte Grada. U hotelu se nalazi ukupno 53 smještajnih jedinica, od kojih su 51 jedinica dvokrevetne sobe i 2 jedinice apartmani. U depandansi Academia nude se 2 dvokrevetna apartmana i prostrana dvoetažna obiteljska soba s terasom.⁶⁶

Osim smještajnih jedinica, hotelski sadržaj se sastoji i od 3 višenamjenske dvorane za organizaciju poslovnih i svečanih događanja. Za neformalne sastanke se preporuča Bistro Sv. Mihaela, dok je za formalne sastanke namijenjena soba za sastanke.⁶⁷

Što se tiče kadrova, menadžerska funkcija Academia hotela, odnosno kadroviranje, za zadatak ima da menadžerima osigura kvalitetnu radnu snagu, uči ih, motivira i potiče njihov razvoj u cilju postizanja visokih rezultata i ostvarenju organizacijskih ciljeva. U hotelu je 37 stalno zaposlenih osoba.⁶⁸

Tablica 7. Stalno zaposlene osobe u hotelu Academia

Odjel	Broj osoba
Voditelji i recepcija	22
Ugostiteljstvo	9
Domaćinstvo	6

Izvor: obrada autora temeljem Bošnjak, *Organizacijska struktura hotelskih poduzeća*, 35.

Iz organizacijske strukture hotela Academia na prvu se može uočiti da svaki odjel (osim direktorice hotela) ima svoje podređene odjele. Voditelj hotelskih operacija, u poduzeću, ima najviše zaduženja jer on surađuje i nadgleda rad voditelja marketinga, voditelja svadbenih svečanosti, voditelja recepcije, voditelj ugostiteljstva, voditelja bistroa, voditelja domaćinstva, voditelja nabave i tehnike te voditelja garaže i materijalnog i gastro poslovanja. Također svaki od pododjela (marketing, recepcija, ugostiteljstvo, bistro, domaćinstvo, nabava te garaža) imaju opet svoje pododjele. Najviše poddjela ima, što je

⁶⁶ Hotel Academia, *Accommodation* (pristupljeno 08. rujna 2023).

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Bošnjak, *Organizacijska struktura hotelskih poduzeća*, 35.

sasvim i očekivano pododjel ugostiteljstvo koji u svojim zadaćama ima kontrolu konobara, kuhara, pomoćnih kuhara, slastičare.⁶⁹

U nastavku će biti predstavljeni financijski izvještaji za hotel Academiu, ali valja napomenuti kako hotel posluje pod firmom Export drvo projekti d.o.o. Vođenje hotela je jedina djelatnost firme a računovodstvo je organizirano na način da funkcionira kao samostalni odjel koji vodi jedna osoba zadužena za sve poslove računovodstva. Računovodstvo funkcionira na način da se knjiže ulazni i izlazni računi te da se na kraju razdoblja radi završni račun. Ključna je komunikacija s dobavljačima te zapisivanje ulaska robe u za to predviđenom programu. Također valja istaknuti važnost segmenta materijalnog knjigovodstva radi praćenja stanja robe i nabave potrebnih proizvoda. Recepcija radi fakture za goste hotela dok knjigovodstvo radi fakture za usluge parkiranja u garaži hotela, što se sve zajedno svakodnevno knjiži radi plaćanja dobavljačima.

3.1. Bilanca hotela Academia

Bilanca hotela Academia prikazuje stanje imovine, dugova i kapitala za 2020. i 2021. godinu, te se u nastavku prikazuju njezine osnovne pozicije.

Tablica 8. Bilanca hotela Academia (u hrvatskim kunama)*

Opis	2020.	2021.
IMOVINA		
Dugotrajna imovina		
Nematerijalna imovina	59 551	29 224
Materijalna imovina	54 624 235	52 872 658
Ukupno dugotrajna imovina	54 683 786	52 901 882
Kratkotrajna imovina		
Zalihe	83 441	143 626
Potraživanja od kupaca	342 927	455 440
Ostala potraživanja	733 475	733 475

⁶⁹ Bošnjak, op.cit., 43.

Potraživanja od države i drugih institucija	13 205	11 029
Kratkotrajna financijska imovina	17 750	48 862
Novac i novčani ekvivalenti	432 151	945 740
Ukupno kratkotrajna imovina	1 622 949	2 338 172
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja	70 962	57 046
UKUPNO IMOVINA	56 377 697	55 297 100
Izvanbilančni zapisi	8 762 678	8 412 678
KAPITAL I OBVEZE		
Kapital		
Upisani kapital	20 000	20 000
Preneseni gubitak	(2 027 204)	(7 242 426)
Kapitalne rezerve	0	138 444
Dobit/(gubitak) tekuće godine	(5 215 222)	(988 657)
Ukupno kapital	(7 222 426)	(8 072 639)
Dugoročna rezerviranja	345 508	245 300
Ukupno dugoročne obveze	345 508	245 300
Kratkoročne obveze		
Kratkoročne financijske obveze	53 720 789	52 647 801
Obveze za predujmove	222 312	168 150
Obveze prema dobavljačima	7 551 505	8 027 048
Obveze prema zaposlenicima	284 523	365 542
Obveze prema državi	1 407 216	1 803 616
Ostale kratkoročne obveze	5 460	56 652
Ukupno kratkoročne obveze	63 191 795	63 068 809
Odgođeno plaćanje troškova	62 820	55 630
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	56 377 697	55 297 100
Izvanbilančni zapisi	8 762 678	8 412 678

* Interni izvještaji se za prikazane godine navode u hrvatskim kunama koje su u to vrijeme bile službena valuta Republike Hrvatske, dok se od početka 2023. godine euro navodi kao službena valuta.

Izvor: izrada autora rada prema eksternim izvještajima hotela Academia

Kao što je vidljivo iz Tablice 8, bilanca hotela Academia obuhvaća stavke dugotrajne i kratkotrajne imovine, plaćene troškove budućeg razdoblja, kapital, dugoročne i kratkoročne

obveze, odgođeno plaćanje troškova i izvanbilančne zapise. Sukladno navedenom, dugotrajna imovina najviše je zastupljena u materijalnoj imovini, dok je kod kratkotrajne imovine najveća vrijednost u poziciji ostalih potraživanja, a zatim novčanih sredstava. U bilješkama uz financijske izvještaje navedena je nabavna vrijednost, ispravak i sadašnja vrijednost nematerijalne i materijalne imovine, kao i brojne stavke vezane uz elemente vidljive u prethodnoj tablici. Zanimljivo je kako se nalazi i odjel transakcija s povezanim stranama, pri čemu se daje uvid u potraživanja od kupaca, potraživanja za dane pozajmice, ostala potraživanja, obveze prema dobavljačima i obveze za primljene pozajmice. Osim rečenog, najveće vrijednosti se primjećuju kod stavki materijalne imovine i ukupnih kratkoročnih obaveza.

U bilješkama uz financijske izvještaje dodatno su objašnjene pozicije bilance koje su prikazane u tablici 9

Tablica 9. Bilješke uz bilancu hotela Academia

Bilanca	
- nematerijalna imovina - materijalna imovina - zalihe - potraživanja od kupaca - ostala potraživanja - potraživanja od države i drugih institucija - kratkotrajna financijska imovina - novac i novčani ekvivalenti - plaćeni troškovi budućeg razdoblja	- upisani kapital - zadržana dobit / preneseni gubitak - gubitak tekuće godine - dugoročna rezerviranja - kratkoročne financijske obveze - obveze prema dobavljačima - obveze prema zaposlenima - obveze za poreze, doprinose i slična davanja - ostale kratkoročne obveze - odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja - izvanbilančni zapisi - transakcije sa povezanim stranama

Izvor: izrada autora rada prema bilješkama uz financijske izvještaje hotela Academia

Ovi elementi obuhvaćaju materijalnu i nematerijalnu imovinu, zalihe, kupce, potraživanja od države, upisani kapital, zadržanu dobit, gubitak tekuće godine pa sve do obveza prema dobavljačima i zaposlenima, obveze za poreze, doprinose i slična davanja i transakcija sa povezanim stranama.

3.2. Račun dobiti i gubitka hotela Academia

Baš kao i za bilancu hotela Academia, račun dobiti i gubitka obuhvaća računovodstvene pozicije ovog izvještaja za 2020. i 2021. godinu, te se navodi u istoj (tada) službenoj valuti.

Tablica 10. Račun dobiti i gubitka hotela Academia (u hrvatskim kunama)

Opis	2020.	2021.
POSLOVNI PRIHODI		
Prihodi od prodaje	6 538 848	8 948 329
Ostali poslovni prihodi	2 431 636	1 404 679
Ukupno poslovni prihodi	8 970 484	10 353 008
POSLOVNI RASHODI		
Troškovi prodane robe	(235)	0
Utrošeni materijal i energija	(1 831 663)	(2 472 468)
Troškovi usluga	(1 594 292)	(2 083 207)
Troškovi osoblja	(3 883 418)	(4 050 932)
Amortizacija	(2 578 172)	(1 972 807)
Ostali troškovi poslovanja	(628 582)	(636 929)
Vrijednosno usklađenje	(303 546)	0
Ukupno poslovni rashodi	(10 819 908)	(11 216 343)
FINANCIJSKI PRIHODI	89 516	1 746
FINANCIJSKI RASHODI	(3 455 314)	(127 068)
UKUPNI PRIHODI	9 060 000	10 354 754
UKUPNI RASHODI	(14 275 222)	(11 343 411)
Dobit / gubitak prije oporezivanja	(5 215 222)	(988 657)
Porez na dobit	0	0
Dobit / gubitak tekuće godine	(5 215 222)	(988 657)

Izvor: izrada autora rada prema financijskim izvještajima hotela Academia

Najveće vrijednosti se primjećuju kod stavki ukupnih prihoda i rashoda, pri čemu se uviđa kako je poduzeće uvijek bilo u gubitku koji se smanjio u promatranom razdoblju.

U nastavku (tablica 11) su navedene stavke računa dobiti i gubitka koje u bilješkama predstavljaju puno detaljnije informacije o svakoj navedenoj poziciji.

Tablica 11. Bilješke uz račun dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka
- poslovni prihodi
- ostali poslovni prihodi
- materijalni troškovi
- troškovi usluga
- troškovi osoblja
- amortizacija
- ostali troškovi poslovanja
- vrijednosno usklađenje
- financijski prihodi
- financijski rashodi
- porez na dobit

Izvor: izrada autora rada prema internim bilješkama uz financijske izvještaje hotela Academia

Bilješke pokazuju kako se tu ubrajaju elementi poput prihoda od hotela, restorana i noćenja, preko naknada šteta i prihoda od otpisa obveza, pa sve do troškova materijala, potrošene energije, troškova telefona i interneta, neto plaća i naknada osoblju, te drugih.

3.3. Izvještaj o novčanom toku hotela Academia

Iako je ovaj izvještaj objavljen po indirektnoj metodi, vrijednost svih iskazanih pozicija je nula. Sukladno informacijama iz bilance vidljivo je da navedeno poduzeće posjeduje novac, te postoji razlika od 1,080,597 kn između početnog i završnog iznosa.

Bilješke uz financijske izvještaje vezane za novac i novčane ekvivalente pokazuju kako je 31.12.2020. stanje na žiro računu iznosilo 299.917 kn, dok je na kraju sljedeće godine iznosilo znatno više, 513.385 kn. Stanje u blagajni zaključno sa 2020. godinom iznosi 101.806, dok stanje novca u blagajni 31.12.2021. iznosi 419.851 kn. Devizni računi su 31.12.2020. iznosili 2.389 kn, a 31.12.2021. su svedeni na nulu. Stanje u deviznoj blagajni je na kraju 2020. godine iznosilo 28.039 kn, dok se na kraju sljedeće, 2021. godine taj iznos smanjio za više od pola te iznosi 12.504 kn. Ukupna vrijednost novca i novčanih ekvivalenata je 31.12.2020. iznosila 432.151. kn, a 31.12.2021. 945.740 kn.

3.4. Izvještaj o promjenama kapitala hotela Academia

Unutar sljedeće tablice se navode element i podaci izvještaja o promjenama kapitala za hotel Academiu, odnosno uvid u stanje istog na datume 01.01.2020., 31.12.2020. i 31.12.2021. godine.

Tablica 12. Izvještaj o promjenama kapitala hotela Academia (u hrvatskim kunama)

Opis	Upisani kapital	Kapitalne rezerve	Zadržana dobit / (preneseni gubitak)	Dobit / (gubitak) tekuće godine	Ukupno
Stanje 31.12.2019.	20 000	0	(1 658 885)	(368 319)	(2 007 204)
Raspored dobiti	0	0	(368 319)	368 319	0
Gubitak tekuće godine	0	0	0	(5 215 222)	(5 215 222)
Stanje 31.12.2020.	20 000	0	(2 027 204)	(5 215 222)	(7 222 426)
Raspored dobiti	0	0	(5 215 222)	5 215 222	0
Povećanje rezervi	0	138 444	0	0	138 444
Gubitak tekuće godine	0	0	0	(988 657)	(988 657)
Stanje 31.12.2021.	20 000	138 444	(7 242 426)	(988 657)	(8 072 639)

Izvor: izrada autora rada prema eksternim izvještajima hotela Academia (Prilog E)

U izvještaju o promjenama kapitala hotela Academia se primjećuje kako gubitak tekuće godine i 2020. i 2021. se smatra najvećom stavkom, dok se javlja i upis nove vrijednosti za 2021. godine pod rubriku kapitalne rezerve (osiguranje solventnosti društva).

3.5. Bilješke uz financijske izvještaje hotela Academia

U financijskim izvještajima hotela Academia se nalaze brojne bilješke uz financijske izvještaje, a koje smo prethodno naveli. Između ostalog navedeni su opći podaci o društvu, temelj za sastavljanje financijskih izvještaja i sažetak računovodstvenih politika, kao i bilješke uz račun dobiti i gubitka, te uz bilancu.

U sažetku računovodstvenih politika navode se osim prethodno navedenih bilješki povezanih uz poziciju bilance i računa dobiti i gubitka dodatne informacije o potencijalnim obvezama, upravljanju rizicima od čega je naveden tržišni rizik, kamatni rizik, kreditni rizik i valutni rizik, događaji nakon datuma bilance, politika zaštite okoliša.

Potrebno je napomenuti da je kao posljedica pandemije pokrenut predstečajni postupak. Naime, društvo je zapalo u financijske probleme te ima poteškoća sa osiguravanjem adekvatnih financijskih sredstava za nastavak poslovanja.

Prije zaključivanja rada je potrebno spomenuti i kako je pri izradi godišnjih financijskih izvještaja Uprava Društva (hotela) je odgovorna za:

- odabir i potom dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika u skladu s važećim standardima financijskog izvještavanja,
- davanje razumnih i razboritih prosudbi i procjena, te
- izradu godišnjih financijskih izvještaja bez pretpostavke o neograničenosti vremena poslovanja.

Dakle, kako bi svi ovi podaci bili adekvatno prikupljeni, uneseni i prezentirani, Uprava je odgovorna osigurati postojanje istih, kako bi se naposljetku mogli upotrijebiti kao interni i eksterni uvidi u poslovanje hotela Academia.

Zaključak

Za planiranje i vođenje poslovanja nužna je adekvatna informacijska podloga zainteresiranim korisnicima. Informirati korisnike znači predočiti im relevantne i pouzdane informacije u prepoznatljivom obliku i sadržaju razumljivom korisnicima kojima su namijenjene. Najveći dio tih informacija nastaje u računovodstvu. Konačni proizvod računovodstvenog procesa je skup izvještaja koji se nazivaju financijskim izvještajima. Oni izvještavaju o stanju poduzeća i uspješnosti poslovanja te upozoravaju na moguće probleme. Financijski izvještaji koje sastavljaju poduzetnici definirani Zakonom o računovodstvu jesu: bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, izvještaj o promjenama glavnice i bilješke uz financijske izvještaje. Financijsko izvještavanje mora osigurati: pouzdane informacije za donošenje upravljačkih odluka, upotrebljive informacije sadašnjim i potencijalnim investitorima i kreditorima za donošenje odluka o ulaganjima i kreditima, informacije o resursima poduzetnika i njihovim izvorima, o transakcijama koje utječu na promjene resursa itd.

Hotelsko je poslovanje specifično zbog nekoliko njegovih obilježja, poput relativno kratkog vremena trajanja proizvodnih i uslužnih procesa, diskontinuiranog tijeka radnih procesa te proizvodnja za nepotrebnu potrošnju. S obzirom na izazovno tržište turizma u gradu Zagrebu, na kojem hotel Academia posluje, mora se što više prilagođavati tržišnim zahtjevima kako bi opstali te uspješno poslovali.

Bibliografija

- Bolfek, Berislav, Milan Stanić i Marija Tokić. „Struktura bilance kao pokazatelj lošeg poslovanja“. *Oeconomica Jadertina* 1, br. 1 (2011): 76-87.
- Bošnjak, Darija. *Organizacijska struktura hotelskih poduzeća*. Karlovac: Veleučilište u Karlovcu, 2022.
- Čižmar, Sanja. „Konkurentnost hotelske industrije Hrvatske“. *Acta turistica* 19, br. 2 (2007): 150-181.
- Deković, Željko. 2012. Pokazatelji efikasnosti upravljanja prihodima u hotelijerstvu. *Računovodstvo i financije* 10/2012, 127–135. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (Rif), Zagreb
- Dražić-Lutilsky, Ivana, Danimir Gulin, Ivana Mamić-Sačer, Stjepan Tadijančević, Boris Tušek, Vesna Vašiček, Katarina Žager i Lajoš Žager. *Računovodstvo*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2010.
- Feldman, Matan i Arkady Libman. *Crash Course in Accounting and Financial Statement Analysis*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2007.
- Gulin, Danimir, Ivan Idžojić i Kornelija Sirovica. *Računovodstvo trgovačkih društava uz primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda i poreznih propisa*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2001.
- Hotel Academia. *Accommodation*. <https://www.hotelacademia.hr/en/smjestaj/> (pristupljeno 08. rujna 2023.)
- Ingram, Slavoj i Hadyn Medlik. *Hotelsko poslovanje*. Zagreb: Golden Marketing, 2002.
- Jakir, Nikolina. *Posebnosti računovodstva u hotelijerstvu na primjeru poduzeća Hoteli Brela d.d.* Split: Sveučilište u Splitu, 2018.
- Javorović, Marica. “Novi Zakon o računovodstvu - usporedni i kritički prikaz”. *Financije i pravo* 3, br. 1 (2015): 101-111.
- Jujnović, Alen. *Izračun i interpretacija pokazatelja uspješnosti poslovanja*. Split: Sveučilište u Splitu, 2016.

- Nekić, Sara. *Računovodstvo kratkotrajne imovine na primjeru poduzeća "Vetrina d.o.o."*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019.
- Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja*. Narodne novine, 2015, br. 86.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_86_1709.html (pristupljeno 07. rujna 2023.)
- Oh, Haemoon i Abraham Pizam. *Handbook of Hospitality Marketing Management*. Oxford: Elsevier Ltd., 2008.
- Osmanagić Bedenik, Nidžara, Darko Prebežac, Ivan Strugar i Vedran Kojić. *Nefinancijsko izvještavanje u hotelskim poduzećima u Hrvatskoj*. Zagreb: Naknada Veble, 2017.
- Perčević, Hrvoje i Marina Mićin. "Utvrđivanje odnosa između uspješnosti poslovanja i slobodnog novčanog toka". *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, posebno izdanje (2016): 224-241.
- Perkušić, Dijana. *Osnove računovodstva*. Split: Sveučilište u Splitu, 2016.
- Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja*. Narodne novine, 2016, br. 95.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_95_2052.html (pristupljeno 07. rujna 2023.)
- Rich, Jay, Jeff Jones i Linda Ann Myers. *Financial Accounting*. Boston: Cengage Learning, 2022.
- Robinson, Thomas, Elaine Henry, Wendy Pirie i Michael Broihahn. *International Financial Statement Analysis*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2015.
- Santini, Ivona. *Financijski menadžment*. Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, 2013.
- Shrotriya, Vikas. „Internal Sources of Finance for Business Organizations“. *International Journal of Research and Analytical Reviews* 6, br. 2 (2019): 933-940.
- Šestan, Vanessa. *Temeljni financijski izvještaji poduzeća C.M.G.C. d.o.o.* Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019.
- Tintor, Željko. „Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka“. *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E* 10, br. 1 (2020): 84-103.
- Tomičić, Kristian. *Manipulacije novčanim tokovima kao oblik prijevernog financijskog izvještavanja*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2016.

- Tracy, John i Tage Tracy. *How to Read a Financial Report*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2014.
- Vidas, Ivan. *Specifičnosti poslovanja i analiza hotelske industrije u RH*. <https://www.insolve.hr/literatura/2/55273> (pristupljeno 08. rujna 2023.)
- Vidučić, Ljiljana, Sandra Pepur i Marija Šimić Šarić. *Financijski menadžment*. Zagreb: RRIIF, 2015.
- Vojković, Ena. *Turistički prihodi u funkciji razvoja Republike Hrvatske*. Split: Sveučilište u Splitu, 2017.
- Weetman, Pauline. *Financial Accounting: An Introduction*. Essex: Pearson Education Limited, 2006.
- Weygandt, Jerry, Donald Kieso, Paul Kimmel i Agnes DeFranco. *Hospitality Financial Accounting*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2009.
- Zakon o pružanju usluga u turizmu*. Narodne novine, 2021, br. 70. <https://www.zakon.hr/z/343/Zakon-o-pru%20%BEanju-usluga-u-turizmu> (pristupljeno 10. rujna 2023.)
- Zakon o računovodstvu*. Narodne novine, 2023, br. 82. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%20%8Dunovodstvu> (pristupljeno 07. rujna 2023.)
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma*. Narodne novine, 2020, br. 42. <https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%20%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma> (pristupljeno 10. rujna 2023.)
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti*. Narodne novine, 2021, br. 126. <https://www.zakon.hr/z/151/Zakon-o-ugostiteljskoj-djelatnosti> (pristupljeno 08. rujna 2023.)
- Žager, Katarina, Ivana Mamić Sačer, Sanja Sever Mališ, Ana Ježovita i Lajoš Žager. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2021.

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1. Struktura bilance	4
Tablica 2. Oblici dugotrajne imovine	5
Tablica 3. Kratkotrajna imovina	6
Tablica 4. Vrste prihoda	11
Tablica 5. Vrste rashoda	12
Tablica 6. Elementi indirektne metode	14
Tablica 7. Stalno zaposlene osobe u hotelu Academia	27
Tablica 8. Bilanca hotela Academia (u hrvatskim kunama)*	28
Tablica 9. Bilješke uz bilancu hotela Academia	30
Tablica 10. Račun dobiti i gubitka hotela Academia (u hrvatskim kunama)	31
Tablica 11. Bilješke uz račun dobiti i gubitka	32
Tablica 12. Izvještaj o promjenama kapitala hotela Academia (u hrvatskim kunama)	33